

Zašto podržavam poreznu reformu prof. Guste Santinija

Prije nego što krenemo u reformu bilo čega potrebno je savršeno jasno reći koji je cilj te reforme i zašto je ona potrebna. U ovome kratkome članku ne bih se bavio razradom operativnoga provođenja reforme nego zašto je ona predložena i zašto se s njome slažem.

Prvo bih želio pojasniti neke stavove (i ekonomske činjenice) koje je prof. Santinija izrekao i naglasiti ponovo njihovu važnost.

Uobičajeno je da se za bruto domaći proizvod upotrebljava sljedeća formula:

$$Y = C + I + G + EX - IM$$

Bruto domaći proizvod je jednak potrošnji, investicijama, državnoj potrošnji, izvozu minus uvoz. Iako je ovo najupotrebljavanija formula u ekonomiji, ona je nepotpuna. Točna potpuna formula je:

$$Y = Cd + Cf + I + G + EX - IM$$

Bruto domaći proizvod je jednak **potrošnji domaćih i stranih roba**, investicijama, državnoj potrošnji, izvozu minus uvoz. Ova formula je posebno važna kod poreza. Naime ukoliko se u Hrvatsku uveze neka roba i potroši, onda poveća stavku Cf (koja je pozitivna), ali poveća i stavku IM (koje je negativna) tako da je utjecaj uvoza na bruto domaći proizvod 0. Ovo je naravno i logično, jer bruto domaći proizvod je ono što smo mi proizveli u Hrvatskoj i ne može biti ono što smo uvezli, a proizveli su drugi.

Pitanje koje se sada nameće je kako uvoz utječe na poreze. Kada mi kupimo uvoznu robu u trgovini u Hrvatskoj onda na nju platimo PDV što poveća državne prihode. To znači da što je veći uvoz to su i veći porezni prihodi države, iako se bruto domaći proizvod pri tome ne mijenja. O ovome prof. Santini priča kada priča o poreznim prihodima kroz deficit platne bilance (razlika između uvoza i izvoza). Isto tako kada se roba proizvede i izveze poveća se bruto domaći proizvod, ali država od toga ne dobije PDV, zato državi savršeno odgovara jak uvoz.

Pogledajmo malo brojke, razlika između uvoza i izvoza prošle godine je bila oko 30 milijardi kuna što je prihod za državu od 6 milijardi kuna. Naravno da kada je pao uvoz da je došlo do pada poreznih prihoda. To je savršeno jasno! Upravo u ovome i jeste problem Hrvatske države, jer da bi se mogao hraniti porezni aparat potrebno je jako puno trošiti i živjeti iznad svojih mogućnosti. Naravno nitko nikada nije vječno živio iznad svojih mogućnosti. Upravo zato je Hrvatskoj očajnički potrebna porezna reforma.

Zato svaka porezna reforma prije svega mora imati sljedeća dva cilja:

- 1. U prvoj fazi uravnotežiti proračun.**
- 2. U drugoj fazi imati proračunski višak koji je jednak prikupljenome porezu od deficita platne bilance.**

Svaki budžet koji ne zadovoljava ove uvjet je samo još jedan korak u krivome smjeru! Zamislite sada da je Hrvatska država imala proračunski višak od 6 milijardi kuna prošle godine, umjesto

proračunskoga manjka od 2 milijarde. Zamislite samo koja je razlika ako država ima tri godine za redom višak od 5 milijardi kuna, umjesto manjka od 4 milijarde kuna (razlika je 27 milijardi kuna).

Zamislite što bih se moglo sve dobro napraviti s 5 milijardi kuna viška. Sagraditi sveučilište koje je Hrvatskoj očajnički potrebno, sanirati zdravstvo, dokapitalizirati državna poduzeća i dati im kapital da krenu u regionalnu ekspanziju, smanjit dug i tako omogućiti jeftinije kredite privredi, ukinuti krizni porez, smanjiti PDV. Ovo sve samo prve godine, a kada bi uzeli zadnjih 5 godina? Bojim se i napraviti takvu računicu.

Naravno da bih se ispunile točke 1 i 2 trebali bi smanjiti budžet za preko 15 milijardi kuna. Prvo 10 milijardi da bi se izjednačili prihodi i rashodi, a onda još 5 da bih se dobio proračunski višak. Naravno to nije moguće bez temeljne revizije same filozofije fiskalne politike u Hrvatskoj i ozbiljnih žrtava.

Osobno mislim da ako bih se reforma prof. Santinija shvatila ozbiljno, ozbiljno analizirala i ozbiljno implementirala mogli bi smo krenuti ka ostvarivanju gore navedena dva cilja i zato je podržavam. Ukoliko to ne napravimo danas, sutra će biti puno bolnije, ali na kraju ćemo morati početi živjeti unutar granica svojih prihoda osim ako ne želimo prodati i otoke i pitku vodu.

Neven Vidaković